

Слово на Прощална неделя — за покаянието като цел на целия наш живот

(произнесено в църквата „Св. великомъченица Параскева“, гр. София, 18. II/3. III. 1946 г.)

Някога книжниците и фарисеите осъждали Господа и Го упреквали, че яде и пие с митаря и грешници. На това Спасителят отвърнал: *Не съм дошъл да призова праведници, а грешници към покаяние* (Мат. 9:13). От тези думи на Христа става ясно, че целта на Неговото идване в света е било нашето покаяние. Но щом покаянието било цел на идването на Исуса Христа в света, то ясно е, че и ние трябва да имаме за цел на целия си живот, на всички свои трудове нашето покаяние.

Това е така, защото само при наличие на покаяние от наша страна Господ ни дарува най-великото небесно съкровище: възраждащата благодат на Светия Дух, която получаваме при светото Кръщение в тайнството Миропомазване. А тази благодат в нас е извор на божествено водение [духовно познание, б. р.]. Тя ни помага да различаваме доброто от злото. Тя ни посочва истинския път към спасение за единение с Христа. Тя ни преподава всички познания, които са ни необходими, както за щастлив временен живот, така и за бъдещия вечен живот. Ето защо св. Йоан Богослов, като има предвид благодатта на Миропомазването, която се получава при св. Кръщение, казва: *И вие имате помазание от Светаго и знаете всичко... и нямате нужда да ви учи някой; ... понеже самото това помазание ви учи на всичко* (1 Иоан. 2:20, 27). Тази благодат е божествена сила, която ни помага на дело да се отречем от сатаната и от всичките му дела – греховете и страстите, да живеем по Божиите заповеди и чрез това да предвкуσαμε още тук бъдещото блаженство на Небесното Христово царство. Ето защо и един друг велик апостол – Павел – нарича тази благодат залог (*обручение*), т.е. част от нашето бъдещо наследство – неизказаното вечно райско блаженство (2 Кор. 1:22; 5:5).

Оттук става ясно, че покаянието и благодатта са две необходими за спасението блага, защото без покаяние не можем да получим възраждащата благодат при светото Кръщение. Затова и апостол Петър на въпроса на слушателите на неговата първа мисионерска обществена проповед: *Какво да направим?*, отговорил: *Покайте се, и всеки от вас да се кръсти в името на Исуса Христа, за прошка на греховете; и ще приемете дара на Светаго Духа* (Деян. 2:38). И колкото по-голямо е нашето покаяние, толкова по-голяма е у нас и благодатта на Светия Дух в своите дивни прояви.

Ние с вас знаем, възлюбени, колко голямо било покаянието на св. Мария Египетска. И вижте каква благодат получила тя от Бога. Когато преподобни Зосима очаквал Мария при река Йордан, за да я причасти със Светите Дарове, и недоумявал как тя ще дойде при него от другия бряг на реката, видял, че тя, подобно на Исуса Христа, тръгнала по водата като по сухо и по такъв начин преминала Йордан. А когато преподобният се обърнал с молба към Мария да се помоли за целия свят, то тя, възнасяйки горещи молитви към Бога, се издигнала във въздуха. Чрез това поразително чудо Господ показал на преподобни Зосима, че молитвата на великата праведница за запазването и спасяването на света е приета от Него. Светът не е знаел и досега не знае, че е запазван от погибел чрез благодатта на малцина велики праведници. Така някога Господ е пазел света заради молитвите на един Свой угодник – преподобни Марк Трачески. Така Господ е пазел от погибел света заради молитвите на двама Свои преподобни – Макарий Велики и Макарий Александрийски, защото техният покаен подвиг бил твърде голям; затова и благодатта, която те имали, била също така преголяма.

Дивният Божий угодник св. Серафим Саровски нямал тежки грехове. Той изпитвал само неизбежната мислена бран от нечистите духове. И когато веднъж му било предложено да стане игумен на една от прочутите руски обители и да бъде възведен в сан архимандрит, преп. Серафим се отказал от това тъй почетно назначение. Тогава той бил жестоко нападнат от тщеславни помисли. И какво сторил великият Божий избраник? Само за тези тщеславни помисли той започнал да се кае

като за големи и тежки грехове. Застанал на един камък и с въздигнати към небето ръце прекарал на него три години, молейки се с митаревата молитва: *Боже, бъди милостив към мене, грешния*. През цялото това време той се хранел само с трева и пиел само вода. Толкова поразително било неговото покаяние. Но също толкова поразителна била у него и благодатта в своите дивни прояви. Подобно на Спасителя, той само с една дума изцелявал всевъзможни болести и недъзи у хората. Веднъж, когато се молил за изцеляването на безнадеждно болен отрок, се издигнал над земята. А сестрите от Дивеевската обител видели как той, отивайки към своята пустинка, вървял след тях по въздуха – на близо метър височина. Лицето му сияело с божествена светлина след св. Причастие и особено веднъж, когато св. Серафим беседвал с Мотовилов за благодатта на Светия Дух. В такава светлина при смъртта на преп. Серафим душата му излязла от тялото и ангели я възнесли към престола на Света Троица.

Ако обаче ние нямаме истинска любов към ближните, то нашето покаяние няма да бъде прието от Бога и възраждащата благодат на Светия Дух няма да се разгори у нас и не само никога няма да се прояви така, както се е проявявала в живота на преп. Мария Египетска и преп. Серафим Саровски, но и съвсем няма да действа в душата ни. Светлината ѝ ще угасне и ние няма да влезем в Небесния чертог на Христа, нашия Спасител. Тази истина Господ е разкрил в Своята притча за десетте девици. Неразумните девици нямали в своите светилници елей, т.е. нямали любов, и светлината на благодатта, която им била дадена при Кръщението, угаснала, поради което те се оказали вън от Небесния чертог на своя Жених. Тази истина ни е разкрил Господ и в Своята притча за милосърдния цар и безжалостния заемодавец (Мат. 18:23-34).

Светата Църква като наша чедолюбива майка винаги се грижи за нас. Тя се опасява да не би Господ да отхвърли нашето покаяние. Затова преди самото настъпване на дните на Великия пост тя се обръща към нас по време на литургията с думите на Исуса Христа: *Ако простите на човеците съгрешенията им, и вам ще прости Небесният ви Отец; ако ли не простите на човеците съгрешенията им, и вашият Отец няма да прости съгрешенията ви* (Мат. 6:14-15).

И тъй, нека се стремим нашият покаен подвиг на поста и молитвата да не бъде лишен в Божиите очи от благотворните си плодове, та да се причастим достойно със св. Христови Тайни и навеки да се съединим с Христа в Неговото Небесно царство. Затова нека неизменен спътник на нашето покаяние бъде искрената любов към ближните.

Наистина ние знаем, че разпънатият благоразумен разбойник, чрез своето кратковременно покаяние на кръста влязъл в рая, макар че целият му земен живот се отличавал с жестокост, стигаща до убийства. Църковното предание обаче свидетелствува, че когато светото Семейство бягало в Египет, било нападнато от шайка разбойници. Те искали да убият светото Семейство, но главатарят, поразен от неземната красота на Богомладенеца, ги възпрял от това страшно престъпление. Тогава Пречистата Божия Майка му казала: “Този Младенец, когато дойде време, ще ти въздаде за твоята милост и любов към Него”. Именно този главатар бил благоразумният разбойник. Впрочем и на кръста той проявил състрадание и любов към Христа, защото възпирал другия разбойник да не злослови Божествения Страдалец и казал: *Спомни си за мене, Господи, кога дойдеш в царството Си*. Затова и чул от Христа следните слова: *Днес ще бъдеш с Мене в рая* (Лука 23:42-43).

От жизнеописанието на преп. Таисия ние знаем, че и тя чрез кратковременно покаяние влязла в рая. Но същото църковно предание ни разказва, че преди да започне развратен живот, тя раздала цялото си богатство на бедните и построила странноприемница за монаси. Таисия се отличавала с изумителна красота и, след като обедняла доброволно, под влияние на тежките жизнени условия, станала блудница. Обаче заради любовта към ближните, която тя проявявала преди това, милосърдният Господ не допуснал гибелта на Таисия. Той внушил на един от Своите велики угодници – св. Йоан Колов – да отиде при Таисия и да я призове към покаяние. Преп. Йоан Колов се подчинил на Светия Дух и, като отишъл при Таисия, възбудил в душата ѝ такава огнена решимост за поправяне, че тя в същия миг оставила своите спечелени с блуд богатства и всичко в света и помолила преп. Йоан веднага да я отведе в някой манастир, където с покаяние да изкупи тежките си грехове. Св. Йоан изпълнил молбата ѝ и тръгнал заедно с нея от града към пустинята. По пътя ги

застигнала нощта. Той направил възглавница от пясък и ѝ казал малко да си отдъхне, та рано сутринта да продължат пътя си. После се отдалечил на известно разстояние, като също искал да си почине, но изведнъж видял, че цялото небе се озарило от божествена светлина и в тази светлина ангели възнасяли към Божия престол душата на Таисия. Преп. Йоан се доближил до нея и я намерил вече мъртва.

Ето колко голямо и спасително значение има дълбокото покаяние. Ето колко бързо понякога Господ приема душите заради решимостта им да променят живота си и колко бързо ги удостоява със Своето Небесно царство.

На нашия велик руски народ от край време е била присъща истинска любов към ближните. Той е проявявал винаги тази любов и особено преди Великия пост, в деня на Прощална неделя. Тогава руските православни хора се стремели от цялото си сърце към взаимно помирение, при което прощавали на всички свои врагове и даже на онези от тях, които са ги оскърбили. Те първи изпросвали от тях прошка, без да чакат началната стъпка към помиряването да дойде от другите.

Вие, мои мили деца, сте плът от плътта, кост от костта и кръв от кръвта на руския народ. Затова и на вашите сърца е присъща истинска и голяма любов към ближните. Тази любов ви подтиква винаги и неизменно в голямо множество да се стичате на Прощална неделя в своя руски храм, за да присъствувате на прощалния обред, да изпросите тук един от друг прошка и да простите на всеки, който ви е оскърбил. Нека Господ ви укрепи в тази християнска любов, в стремежа към взаимно помирение. Направете и сега това, което сте правили всякога на този ден. Като знаете, че без любов няма покаяние, следователно няма и благодат, изпросете прошка един от друг и дори от тези, които са ви оскърбили.

Но преди вие да направите това, аз като ваш архипастир съм длъжен да го сторя спрямо вас. Затова ви моля да ми простите заради Христа всички мои грехове, които съм извършил против вас с мисъл или чувство, със слово или дело, волно или неволно. От своя страна аз ви прощavam всички извършени спрямо мен грехове и призовавам над вас, мои мили възлюбени в Христа Божията благодат.